

szerkezeti átalakulása folytán nagyon gyakori eset, hogy a gyermekek nem a szülők rétege felé törekszenek, törekvésüknek viszont nincsenek egyformán járható útjai. Legtipikusabb útja az ifjúság társadalmi átváltásának az iskola. Az iskolák szabályai szerint ugyan bármely osztály gyermekei előtt nyitva állanak, azonban ténylegességükben osztályiskolák. Makón a gimnázium a polgárság iskolája, a polgári iskolák a kispolgárságé, a gazdasági és ismétlő iskolák a parasztságé. Mindenkor új helyzet áll elő, ha a szülő nem a saját osztályának megfelelő iskolába adja a gyermekét. Elválnak egymástól szülő és gyermek, sokszor tragikusan. Az iskolákban megtestesülő ifjúsági rétegződés tehát nem esik egybe a szülők megfelelő rétegződésével. De bizonyosan nem esik egybe a jövő felnőtteinek rétegződésével, ezért van jelentősége az ifjúság külön tagozódásának a mai társadalomban. Ám ha nem is lesz ugyanaz a legközelebbi jövő társadalmi rétegződése, mint amelyet a mai ifjúság iskolai rétegződése mutat, az az egység, amelyet pl. a gimnázium teremt az összekerült gentry, kispolgár és paraszt ivadék közt, az nem enyészik el nyomtalanul, hanem alakítani fogja a jövő társadalmát.

Erdei Ferenc.

KÉRDÉSEK.

69. kérdés. Ismerik-e Félegyhá-
zán vagy máshol: *Mióta kétágú?*
Mi a jelentése? Hol ismerik?

M. G.

70. kérdés. Milyen állatokat he-

rélnek vagy heréltek foggal?

71. kérdés. Milyen eljárást alkalmaz a nép olyan esetben, ha a tehén nem akarja leadni a tejet?

M. E.

FELELETEK.

Feleletek a 42. kérdésre.

A *bérc* szó a nép nyelvében *bérces, erős föld* jelentésben használatos.

Jászberény. *Hagyó György.*

Bérces mész = kemény mész.

Jászberény. *Sápy János.*

A *bérc* valaminek éle, taraja, kiálló része.

Szombathely. *Kincs Elek.*

Feleletek a 43. kérdésre.

A *gólyakörömke* egy kicsi sárga virág.

Jászfényszaru. *Winkler György.*

U. a.

Jászberény. *Turái Kiss István.*

U. a.

Jászberény. *Bálint Károly.*

Gólyakörömke. Ez a szó itt nem használatos. Azonban általánosan ismert a gólyaorrú fű, amelyet Csapó Katalin, 1752-ben halasi

boszorkány, gyógyításra használt. — Van azonkívül a búzatáblákban tenyésző, apró rózsaszín virágú folyondár féle növény, tapadó kacsokkal, ezt *Kányaköröm* nek nevezik.

Kiskunhalas.

Nagy Szeder István.

Feleletek a 45. kérdésre.

A *világ közepének* Tápét csúfolják. Ha tápai embertől megkérdezik, mikor lesz Tápén szatyorszentalés, szörnyű dühbe gurul.

Szeged. *Moldoványi Imre.*

Jákóhalmát nevezi világ közepének a lakossága, hogy dícsérje. Jászjákóhalma. *Papp József.*

Boldogasszonyhalmát nevezik a világ közepének.

Jászberény. *Vida József.*

A büszke, nagyzó ember nevezik *világ közepének*.

Jászberény. *Makay József.*

Egert tartják a *világ közepének*.

Jászberény. *Simon Pál.*

A szatymazi nép Tápét tartja a világ közepének, mert jelentéktelen kis hely.

Szatymaz. *Zsák József.*

A nagyzó embert csúfolják *világ közepének*.

Jászberény. *Péter István.*

U. a.

Jászberény. *Torma Gyula.*

Vidékünk emberek egy része azt mondja, hogy a *világ közepe* Magyarország, másik része, hogy „ahol állunk”. „Aki nem hiszi, mérje meg”.

Jászjákóhalma. *Révfy Imre.*

Jászberényben az akasztófa hídját nevezik *világ közepének*.

Jákóhalma. *Moller Agnes.*

Jászberény határában van egy nagy domb, omladék. Állítólag itt volt hajdan fölépítve Attila fapalotája. És mivel Attila birodalmát nevezték a világ közepének, Attila palotájáról ez a hely kapta a *világ közepe* nevet.

Jászberény határa.

Hagyó György.

Világ közepének a hevesi kocsmát tartják.

Jászberény.

Világ közepének a dósai halmot tartják.

Jászberény. *Pesti Miklós.*

A Jászdósa alatt lévő Boldogasszonyhalmát nevezik *világ közepének*.

Jászberény.

Simon Pál Szilveszter.

A *világ közepének* Eger városát nevezik.

Jászberény. *Simon Béla.*

Ha valaki jól érzi magát, azt mondja: úgy érzem itt magam, mintha itt lenne a *világ közepe!*

Jászberény. *Holló János.*

„Voltál-e már Egerbe?

Ott a *világ közepe*.

Voltál-e már Abonyba?*

Ültél-e már bagonyba?

Ha nem voltál Abonyba,

Nem is ültél bagonyba.”

Tiszanána. *Csillik Bertalan.*

Világ közepének a nép a magukat nagyra tartó embereket nevesi.

Jászberény. *Ehrlich Vera.*

Jászdósa alatt lévő Boldogasszonyhalmát nevezik *világ közepének*.

Jászberény. *Szívós Mihály.*

* Füzésabony.

Világ közepének nevezi a mi népünk azt, amit nagyon meg akar becsülni, tisztelni. Pl. Hol lakik kend bátyám? Én öcsém, Szelevényen. — Merre van az? — Hát nem tudod? ott születtem, ott a világ közepe. (Vagy:) Mikor mentünk mendegéltünk Galiciában, egyszer csak elértünk egy falut. A nevét már nem tudom, de olyan messze volt, hogy oda már nem messze lehet a világ közepe.

Szentes. *Zsoldos Andor.*

Nógrádmegyében van Kistere nye mellett egy kis község, Maconka. Odavaló emberek azt tartják a *világ közepének*. A meséje a következő: „A Balogéknak a kútyába, még a nagyapám monta, eccör bele esött az aranyalma. Mink osztán mögpóbátuk kivenynyi, de borzasztóan méj, oszt nem tanátuk fenekit. Így oszt abba maratt a próbakozás, de tuggyuk ám, hogy ott van, mer ott a világ közepe. Az alma azír merült le, mert „aranybú vót“.

Jászberény. *Orosz Miklós.*

A *világ közepe* Cinkota. Mikor Mátyás király megkérdezte a cinkotai kántort, hol a világ közepe, azt felelte: Cinkotán.

Jászfényszaru. *Móczó Sándor.*

Ha valaki büszke vagy gögös, azt mondják rá: azt hiszi, hogy ő a *világ közepe*.

Jászfényszaru. *Török János.*

Ezen a vidéken az akasztófa hídját nevezik a *világ közepének*.

Jászberény. *Moller Pál.*

U. a.

Jászberény. *Tóth János.*

Recsét nevezik a világ közepének, mert ott esett le az aranyalma.

Jászberény. *Sápy János.*

A makói ember, Makót tartja a világ közepének, de hogy miért, azt maga sem tudja.

Makó. *Diós Szilágyi Sámuel.*

A *világ közepe* a hevesi kiskocsmá, mert a következő vers van ki írva rá:

„Itt a világ közepe,
ha nem hiszed, gyere be“.

Zsámbok. *Lakos Ferenc.*

„Világ közepe“ a romlott nő szeméremteste.

Gödöllő. *vitéz Endre László.*

Tápét nevezik a világ közepének, de az elnevezés eredetét nem ismerik.

Pusztamérges *Előljárósága.*

A világ közepe Tápé. Azért nevezik annak, mert valamikor a kismembereknek nagyon könnyű volt itt a megélhetése. Mert: *csuka terem a nádon, alma terem a fűzfákon.*

Sándorfalva *Előljárósága.*

Községünkben világ közepének Tápé községet nevezik.

Kiskundorozsma *Előljárósága.*

Tápén egyes öregek szerint egyszer a mai templom környékén egy török pasa lovagolt, amikor a ló egyik lába valami üregbe süppedt. Mire a pasa azt mondta volna, hogy ott a világ közepe.

Tápé *Előljárósága.*

Ezen a vidéken Tápéra mondják, hogy a világ közepe. Ugyanis tudákos népnek tartják a tápéiakat. Mikor egy tápéi embert kérdeznek s az felel reá, azt mondja a kérdező: Kend csak tudja, kentek a világ közepén laknak.

Algyő *Előljárósága.*

Mindszenten, Csongrádon, Hódmezővásárhelyen, Szegváron a *világ közepének* a Szeged melletti

Tápe községet hívják. Jelentéktelen kis helynek tartják, csúfolódnak is vele:

Szeged híres város,
Tápeval határos...

Kiskunfélegyháza.

Takács Béla.

Szerep, biharmegyei községre mondják, hogy a *világ közepe*.

Püspökladány.

Rettegi Istvánné.

Orosházán így mondják: Tápén van a világ közepe, akki nem hiszi, mérje ki. (= mérje ki.)

Benkő István.

Tápe községet mondják a világ közepének. „Nyers“ jelzővel csúfolják a tápaiakat, és azzal a kérdéssel is, hogy „Mikor lesz Tápén szatyorvásár?“ E csúfolódások eredetét nem ismerem.

Szeged-Szentmihálytelek.

Almási Ferenc.

Vannak falvak, mint családok is, ahol mindent úgy mondanak el, mintha az náluk történt volna, és kizárólag csak náluk eshetett meg. Ezekre mondják gúnyosan: Persze, hiszen az a világ közepe!

Szombathely. *Kincs Elek.*

Ha valaki túlságosan dicséri szülőhelyét, faluját, ugratásképpen mondják neki, hogy: „Biztosan ott a *világ közepe*“.

Kunszentmiklós. *Báky Lajos.*

Feleletek a 46. kérdésre.

Tülök. Az ökörszarvból készült dudán kívül van sós-tülök, szarvból készült sőtartó. *Ha az ökör vagy tehén nem akar a kívánt irányba haladni „tülkön ütik“ azaz a szarvát vagy a sarva tövét ütik meg.*

Kiskunhalas.

Nagy Szeder István.

Ha a tanuló nem tud felelni, azt mondják neki: ülj le te *tülök*.

Jászberény. *Simon Béla.*

Az értetlen, buta gyerekekre mondják: De *tülök* vagy!

Jákóhalma. *Lukácsi Imre.*

A *tülök* szónak más jelentését csak humoros értelemben ismerik itt. Pl. a nagy és piros orrú emberek mondja népünk, hogy *tülök orrú*.

Szentes. *Zsoldos Andor.*

Tülök. Buta emberre mondják.

Jászjákóhalma. *Révfy Imre.*

Tülök-nek régen a hurkatöltőt hívták.

Jákóhalma. *Moller Agnes.*

Tülök = kaszafenőtök, azonkívül hurkatöltő is, mert a régi világban azzal töltötték a hurkát.

Zsámbok. *Lakos Ferenc.*

A *tülök* szót Szolnok környékén a nagyfejű emberre mondják.

Jászberény. *Bede György.*

A jásztelkieket hívják *tülök*nek.

Jászberény. *Bóna Péter.*

A kaszás ember abban tartja a „fenet“, amikor kaszál.

Jászberény. *Rédei Imre.*

Ha valaki valamit nem jól csinál Jászdósán, azt mondják, hogy olyan, mint egy *tülök*.

Jászjákóhalma. *Papp József.*

Lóporos-tülök az, amiben az előlötöltős puszkák idejében lőport tartottak. Rühelőzsiros-tülök, amelyben a juhászok a rühelőzsirot tartják, másképpen tokmány. Mindkettő marhaszarvból készül. Ha tökszárbból dudát csinál a gyerekek, akkor tülköl. A tanyás paraszt, ha át akarja hívni a jó messzire lévő tanyásszomszédját, kiveszi az eke taligakerekét és abba fúj bele, tülköl. Szerintem minden *tülök*, amibe — ha belefújnak — mély, bűgő hangot ad. Kunszentmárton. *Báky Lajos.*